

Nr 545.

Av herr Nilsson i Stockholm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 281, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45.

I proposition nr 281 har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med förslag därom, som tidigare utarbetats av investeringsutredningen, föreslagit riksdagen att till bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledningar för budgetåret 1944/45 uppföra dels ett anslag å allmän beredskapsstat II av 3 000 000 kronor och dels ett anslag å allmän beredskapsstat III av 17 000 000 kronor att disponeras enligt i investeringsutredningens betänkande i huvuddrag angivna grunder.

Det behov av åtgärder för att förbättra vattenförsörjningen och avloppsförhållandena på landsbygden, som Kungl. Maj:ts nämnda förslag avser att tillgodose, har länge framstått som en angelägenhet av allra största vikt, såväl vad gäller bebyggelsen på den egentliga landsbygden som dennas tätortsbebyggelse. Att sådana åtgärder komma till stånd är icke blott ett hygieniskt krav av första ordningen, vars tillgodoseende måste ses som ett led i vår förebyggande hälsovård. Frågan har därjämte och i kanske ännu högre grad betydelse med hänsyn till önskvärldheten att förbättra arbetsförhållandena i hemmen och lindra den arbetsbörda, som framför allt i lanthushållen åvilar husmödrarna och den kvinnliga arbetskraften. Dessa senare förhållanden utgöra säkerligen en av orsakerna till flykten från landsbygden, vilken är på god väg icke blott att skapa allvarliga arbetskraftsproblem för jordbruket utan även att leda till en snedvridning av landsbygdsbefolkningens könssammansättning, som icke minst ur befolkningspolitiska synpunkter är ägnad att inge bekymmer. Enligt den utredning av bostadsförhållandena i 100 landskommuner med övervägande jordbruksbefolkning, som genomfördes i samband med 1935/36 års särskilda folkräkning och sammanlagt omfattade 32 000 bostadslägenheter, saknades vatten- och avloppsledningar i omkring 80 % av lägenheterna. Av familjerna i dessa lägenheter hade var sjunde ett avstånd från bostaden till närmaste brunn eller källa av minst 100 meter m. a. o. en fram- och återväg av sammanlagt minst 200 meter att tillryggalägga vid varje vattenhämtning. Även om, som senare utredningar synas ge vid handen, förhållandena något förbättrats sedan denna undersökning gjordes, är det obestridligt, att det övervägande antalet hushåll på landsbygden alltjämt saknar ledningar för vatten och avlopp och att in- och utbäringen av vatten

och slask för de i dessa hushåll arbetande kvinnorna — och alldeles särskilt för dem som ha vattenbärning även för ladugårdar att ombesörja — utgör en av deras allra tyngsta och slitsammaste sysslor. En förbättring av förhållandena i detta avseende skulle för dessa hushållsarbetande kvinnor innebära mera än vad som kan beskrivas som enbart ökad bekvämlighet och trevnad. Det skulle innebära en verklig arbetsavlastning och en befrielse från slit och släp, varav denna grupp av arbetande kvinnor drabbats mera än några andra.

Statsmakterna ha redan ägnat dessa frågor uppmärksamhet och därvid även anslagit medel för att genomföra en förbättring av förhållandena. Denna förbättringsverksamhet har bedrivits *dels* genom arbetsmarknadskommissionen, tidigare genom dess föregångare arbetslöshetskommissionen, varvid vatten- och avloppsanläggningar för betydande belopp utförts som statliga och statskommunala reserv- och beredskapsarbeten, *och dels* genom egnahemsstyrelsen, som fördelat statsbidrag till anordnande av ledningar för vatten och avlopp och till annan förbättring av vattentäkt enligt bestämmelserna i kungörelsen om förbättringsbidrag samt nybyggnads- och förbättringslån för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden. Förbättringsverksamheten i arbetsmarknads- och arbetslöshetskommissionernas regi har med hänsyn till de sysselsättningspolitiska mål, som därvid jämväl varit verkamhetens syfte, i huvudsak avsett större anläggningar, gemensamma för ett förhållandevis stort antal lägenheter i mer eller mindre agglomererad bebyggelse. Egnahemsstyrelsens verksamhet däremot har i övervägande antalet fall avsett vatten- och avloppsanläggningar för enstaka lägenheter. Det har tidigare påpekats och gäller i allt väsentligt än, att den ordning för det allmännas stödåtgärder på detta område, som sålunda kommit att tillämpas, lämnat en stor del av bebyggelsen på landsbygden utan möjligheter till understöd för de ändamål, varom här är fråga. Å ena sidan ha de genom arbetsmarknadsorganen fördelade statsbidragen som regel icke kunnat tillgodose den mera spridda bebyggelsen nämligen bebyggelsen utanför tätorter och samhällscentra. Å andra sidan ha egnahemsstyrelsens med den övriga bostadsförbättringsverksamheten sammankopplade bidragsformer ej heller kunnat tillgodose sådana lägenheter, vilka av olika anledningar icke kommit i fråga för erhållande av bostadsförbättringsbidrag och -lån, men vilka oavsett detta varit i behov av de här ifrågavarande förbättringsåtgärderna och eventuellt också behövt ekonomiskt stöd för deras genomförande.

I en av riksdagen 1940 bifallen motion (nr 32, A. K.) fäste herrar Mäler och Ericsson i Sörsjön uppmärksamheten vid detta förhållande och begärde en utredning rörande vattenförsörjningen för sådana bebyggelseområden, vilka med de gällande, här relaterade bidragsförhållandena lämnades otillgodosedda. Verkställandet av den av motionärerna och riksdagen sålunda begärda utredningen uppdrogs av Kungl. Maj:t åt egnahemsstyrelsen, som

den 26 oktober 1942 redovisade uppdraget med en »Utredning och förslag angående vattenförsörjning och avloppsförhållanden på landsbygden». Utredningen blev sedermera av socialministern anmäld och utförligt refererad i en proposition (nr 243) till fjolårets riksdag, och den har slutligen där- efter i viss mån utnyttjats av investeringsutredningen för de förslag, varpå Kungl. Maj:ts här behandlade proposition nr 281 bygger.

Detta förslag representerar ett första steg, varigenom de tidigare statsbidragsförhållandenas nyss påtalade olägenheter kunna komma att avlägsnas och varigenom förbättringsverksamheten i fråga om vatten- och avlopps- anläggningar kan utsträckas till att tillgodose jämväl sådana lägenheter, vilka tidigare lämnats utan statligt stöd. Förslaget är som sådant att hälsa med tillfredsställelse. Investeringsutredningens av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda förslag innebär i korthet, att ombesörjandet av vatten- och av- loppsanläggningar för enstaka eller ett fåtal, högst fyra, lägenheter i fort- sättningen som hittills skall handhavas i samband med den allmänna bo- stadsförbättringsverksamheten, varvid verksamhetens omfattning och takt förutsättes skola komma att »regleras genom statsanslagens storlek». Till detta komma emellertid nya statsbidragsgrunder för utförande av anlägg- ningar, gemensamma för fem eller flera lägenheter, varigenom alltså så- dana mindre gemensamhetsanläggningar, vilka i praktiken tidigare icke till- godosetts av arbetsmarknadsorganens bidrag, kunna understödjas. De före- slagna nya statsbidragsgrunderna, vilka investeringsutredningen icke utfor- mat i detalj och vilka tills vidare icke avsetts få annat än provisorisk karak- tär, innebära i stort sett att statsbidrag skall kunna utgå med högst 60 % av skillnaden mellan anläggningarnas totala anskaffningsvärde och deras affärsvärde. Det senare skall därvid beräknas genom en kapitalisering av den nettoavkastning, som återstår sedan från en bruttointäkt av 25 öre per kubikmeter förbrukat vatten dragits kostnaderna för anläggningens drift, underhåll och framtida förnyelse ävensom förräntning och amortering av delägarnas i företaget nedlagda kapital.

Även om ett på detta sätt anordnat statsbidragssystem ovedersägligen ska- par förutsättningar för en önskvärd utvidgning av de här ifrågakarande stödåtgärderna och fyller igen de luckor i hjälpmöjligheterna, som tidigare bestått, synes det, som om ur vissa andra synpunkter erinringar alltjämt kunna göras mot den föreslagna upplägningen av verksamheten.

Vad först beträffar ordningen för understöd till de allra minsta anlägg- ningarna, nämligen de anläggningar för enstaka eller högst fyra lägenheter vilka i fortsättningen som hittills skola understödjas genom egnahemssty- relsen och i samband med bostadsförbättringsverksamheten i övrigt, före- faller det alltjämt komma att uppstå svårigheter. I sådana fall t. ex. då två, tre eller fyra lägenheter äro så belägna, att det ur tekniska och ekonomiska synpunkter vore rationellt, att de anskaffade en gemensam anläggning, men

de icke alla efter de grunder och vid den behovsprövning, som därvid tillämpas, kunde erhålla statsbidrag enligt bostadsförbättringskungörelserna, skulle frågan om den gemensamma, rationella anläggningens genomförande tydligtvis bli beroende av de icke bidragsberättigade lägenhetsinnehavarnas vilja eller ovilja att medverka i företaget och bära de därmed förenade kostnaderna. Finge i ett sådant fall anläggningen utföras enbart för den eller de lägenhetsinnehavare, vilka vore bidragsberättigade, kunde den i många fall ändock komma att ställa sig lika eller i det närmaste lika dyr, som om den hade kunnat utföras gemensam för alla, och den kunde därtill tekniskt komma att utföras så, att en senare anknytning av de »utomstående» lägenheterna omöjliggjordes eller komme att medföra väsentligt stegrade kostnader. Det måste framstå som i hög grad önskvärt, att en i dessa avseenden irrationell anläggningsverksamhet undviks. Möjligt är, att bostadsförbättringsbidragens bestämmelser kunna anpassas och förändras därhän, att detta önskemål blir tillgodosett. I så fall har man emellertid uppgivit den ekonomiska behovsprövning, som väl är en av anledningarna till vatten- och avloppsförbättringarnas föreslagna sammankoppling med den övriga bostadsförbättringsverksamheten.

Därtill kommer emellertid även en annan omständighet. Redan själva frågan huruvida i ett visst fall vatten- och avloppsförsörjningens ordnande bör äga rum inom den ram och i de former, som gör anläggningen statsbidragsberättigad enligt bostadsförbättringskungörelserna, eller om det bör ske enligt de andra statsbidragsbestämmelserna, kan inte alltid anses vara på förhand självklart avgjord. Om anläggningarnas planering — som med den föreslagna ordningen för verksamheten torde bli fallet — i stort sett blir beroende av lägenhetsinnehavarnas eller t. ex. kommunala myndigheters initiativ, kan det möjligen inträffa, både att småanläggningar komma till utförande, där en större gemensam anläggning vore mest rationell, och omvänt, fastän måhända icke lika ofta, att stora anläggningar genomföras, där en uppdelning på flera mindre anläggningar mera vore på sin plats. De bidragsgivande och kontrollerande myndigheterna skulle självklart kunna förhindra de uppenbara felinvesteringarna härvidlag, men eftersom de ju icke skulle kunna tvinga bidrag och anläggningar på lägenhetsinnehavare, vilka icke ansökt därom, skulle de i en del fall kunna komma att ställas inför valet att antingen bevilja bidrag till underoptimala företag eller för ointresserade lägenhetsinnehavares skull säga nej även till intresserade sådana.

Överväganden som dessa synas leda till två väsentliga slutsatser. Det är för det första önskvärt, att vatten- och avloppsförbättringarna på varje ort eller bebyggelseområde för sig och därmed hela riket komma att omfatta en så stor del av de med sådana anläggningar hittills otillgodosedda lägenheterna som möjligt. Och för det andra är det lika önskvärt, att själva planeringen och projekteringen av de olika anläggningarna inte i onödan

splittras, att inte på en och samma ort den ena anläggningen planeras oberoende av den andra. Helst borde på varje bebyggelseområde ett slags generalplanering föregå de olika särskilda anläggningarnas planering.

Det vore tämligen överflödigt att anföra sådana synpunkter som dessa, om det föreliggande ärendet kunde och borde betraktas som om gällde det en fråga om enbart begränsade åtgärder, syftande till att tillgodose blott en mindre del av våra vatten- och avloppslösa landsbygdshushåll. Så får emellertid frågan avgjort icke betraktas. Riksdagen kan redan i och med sitt uttalande med anledning av socialministerns ovannämnda anmälan av egnahemsstyrelsens utredning (prop. nr 243, 1943) sägas ha tagit ställning för långtgående åtgärder för att ordna landsbygdens vatten- och avloppsfråga. Investeringsutredningen, vars nu föreliggande anslagsförslag uttryckligen sagts avse endast en del av det behövliga förbättringsprogrammet, har det likaså. Och alldeles oavsett dessa ståndpunktstaganden från statliga organs sida är det obestriddigt, att frågan om landsbygdens effektiva förseende med anläggningar för vatten och avlopp tränger sig fram till aktualitet. Lika obestriddigt är, att frågan icke inom överskådlig tid kan bringas till någon lösning utan statsmakternas stöd. Allt talar sålunda för att denna fråga inom den närmaste tiden kommer att kräva den största uppmärksamhet från det allmännas sida, mycket långtgående ingripande och högst betydande ekonomiska uppoffringar.

Under sådana förhållanden kan man allvarligt ifrågasätta, huruvida icke programmet för de statliga åtgärderna på detta område redan från början borde ges en t. o. m. vidsträcktare uppläggning än det fått i den föreliggande propositionen. Av skäl, som anförts redan i det föregående, torde framgå, att detta program allra helst borde omfatta ingenting mindre än en om också icke samtidig och omedelbar lösning så dock en lösning i ett sammanhang av hela landsbygdens och dess bebyggelses vatten- och avloppsförsörjning.

Om överväganden sådana som de nu relaterade leda till dessa slutsatser, så är detta i knappast mindre grad fallet med vissa andra synpunkter, som synas böra läggas dels på frågan om den avsedda förbättringsverksamhetens samordnande med vår pågående efterkrigsplanering i konjunktur- och sysselsättningsstabiliserande syfte och dels på verksamhetens praktiskt-konkreta utformning.

Det arbetsprojekt, varom här är fråga, är väl ägnat att utgöra en sysselsättnings- och investeringsreserv, att tillgripas vid den tillbakagång i sysselsättning och investeringsverksamhet, som kan befaras i samband med eller efter ett kommande vapenstillstånd. Förutsatt att erforderlig planering i tid påbörjas och undångöres, böra dessa arbetsreserver snabbt kunna tagas i anspråk och leda till en avsevärd sysselsättning både på de bebyggelseområden, verksamheten direkt skall tillgodose, och i den materialproduce-

rande industrin. Förutsatt vidare att verksamhetens administration anordnas så, att den centralt kan effektivt behärskas och dirigeras, erbjuder den vidare goda möjligheter till en anpassning efter såväl i tiden som lokalt växlande situationer på arbetsmarknaden. Detta gäller uppenbarligen de arbetsuppgifter, som ha samband med själva anläggningarnas utförande, vilka komma att erbjuda över hela landet spridda arbetstillfällen, möjliga att utnyttja eller spara allt efter den lokala arbetsmarknadens utveckling. Men detsamma gäller under vissa förutsättningar i lika hög grad om materialproduktionen, vars sysselsättnings- och konjunkturstimulerande effekt — bland annat därför att den kan »draga med sig» annan industriell verksamhet och ge upphov även till indirekta konjunkturstimulerande verkningar — icke behöva bli mindre betydande. Den främsta förutsättningen för att även materialproduktionens sysselsättningseffekter skola kunna utnyttjas är att också den kan »styras» och dirigeras dit, där den i en given situation bäst behöves, respektive hållas i gång under de tider, då andra arbetsuppgifter tryta.

Materialproduktionens behärskande kräver centraliserad upphandling, vilken i sin tur möjliggör ett förbilligande av materialkostnaderna, genom beställningar i stora serier, standardisering och förenklad distribution. En decentraliserad materialupphandling skulle väsentligt fördyra anskaffningen och samtidigt försvåra ett effektivt utnyttjande av produktionens sysselsättningseffekter.

I det föregående har anförts, att det måste anses vara ett väsentligt intresse redan för möjligheterna att planera och genomföra vatten- och avloppsförbättringarna på mest rationella och ekonomiska sätt, att verksamheten kommer att omfatta så många av varje bebyggelseområdes lägenheter som möjligt. Redan detta önskemål talar för liberala bidragsbestämmer och mot hård individuell behovsprövning, vilken dessutom som ovan utvecklats kan leda till att besparingar, som göras på avvisade bidragsökande, uppvägas av fördyringar på beviljade anläggningar. En alltför rigorös individuell behovsprövning är emellertid olämplig även ur rent tekniskt-administrativa synpunkter. Det måste i fråga om en verksamhet av den omfattning, det här är fråga om, sägas vara ett ovillkorligt krav, att det administrativa förfarandet förenklas så långt ske kan. Detta är så mycket mera fallet, om, som här avsikten är, verksamheten skall utnyttjas i konjunkturpolitiskt syfte och medge den smidiga anpassning efter växlande situationer, detta kräver. På denna punkt synas i vissa avseenden erinringar kunna riktas mot det föreliggande förslaget. Genom att gränsdragningen mellan de genom bostadsförbättringsorganen administrerade småanläggningarna och övriga anläggningar dragits så, att redan anläggningar för fem lägenheter kommit i den senare kategorien, skola enligt förslaget sålunda redan anläggningar av denna storleksordning vid

statsbidragets bestämmande underkastas den invecklade värdering med kapitalisering av en nettointäkt o. s. v., som ovan omnämnts, varjämte tydligen förutsattes, att själva den fortsatta driften av anläggningarna skall administreras på sätt som den angivna kalkyleringen kräver, alltså med »försäljning» av vattnet till delägarna för ett visst kubikmeterpris, som bl. a. förutsätter, att varje delägare anskaffar vattenmätare etc. Det torde vara utan vidare överkomligt att vid småanläggningar av detta slag fördela driftskostnaderna på de olika delägarna utan uttagande av dylika vattenavgifter.

En genomgång av det föreliggande förslaget ger anledning att ifrågasätta, huruvida icke en omläggning av programmet för förbättringsverksamheten på sätt, som i det föregående antytts, innebärande såväl en utvidgning av dess omfattning som en förenkling av dess utformning, borde övervägas. Enligt vår mening borde verksamheten utvidgas så, att den från början inriktades på att tillgodose praktiskt taget hela det lägenhetsbestånd på den egentliga såväl som på den agglomererade landsbygden, som ännu saknar ledningar för vatten och avlopp. Huvudprincipen för utlämningen av erforderliga statsbidrag synes kunna vara den att ett visst grundbidrag utan behovsprövning utgår till *alla* med ett visserligen icke till penningvärdet men väl till bruksvärdet för alla lika belopp, nämligen helt enkelt i form av fritt material för ledningar och installationer. För de allra flesta lägenhetsinnehavare på landsbygden, vilka antingen själva äro i stånd att utföra åtminstone det icke yrkesbetonade grovarbetet med ledningarnas nedläggning eller ha möjlighet att till överkomliga kostnader anlita på orten lejd arbetskraft härför, torde detta grundbidrag vara tillräckligt. I varje fall torde detta gälla för mindre anläggningar för enstaka eller ett mindre antal lägenheter. I den mån så befunnes erforderligt borde emellertid kompletterande kontanta bidrag kunna lämnas *dels* till särskilt behövande lägenhetsinnehavare, *dels* till utförande av sådana kostnadskrävande brunnsförbättringar, vilka av hygieniska skäl behövde genomföras i samband med den övriga anläggningen. Enklare, huvudsakligen endast arbetskrävande brunnsförbättringar borde dock kunna genomföras utan kompletterande bidrag och även vara villkor för erhållande av grundbidrag. Slutligen kunde dylika bidrag beviljas till genomförande av större gemensamma anläggningar, vilka ställa sig relativt dyrare än mindre anläggningar.

Genom det här skisserade förfarandet skulle bidragsverksamhetens administration kunna väsentligt förenklas. Detsamma bleve fallet med den administrativa, ehuru väl icke den tekniska, kontrollen av företagen. Sedan materialåtgången för ett företag en gång konstaterats och tilldelningen utmätts från de lämpligen av kommunerna handhavda fördelningsplatserna, dit materialet kunde distribueras direkt från fabrikanterna, behövde ingen

egentlig ekonomisk kontroll av företagen äga rum, bortsett från prövning av ansökningar om kompletterande bidrag. Bidragstilldelningen bleve så till vida rättvis, som varje bidragsmottagare oavsett kvantiteterna droge samma nytta av tilldelat material.

Det tilldelade materialet skulle omfatta rör till ledningar, slambrunn och slasktratt med vattenlås för avlopp samt för småanläggningarna i regel handpumpar i kök och, i jordbrukslägenheter, ladugårdar. För större gemensamma anläggningar med tryckvatten, finge handpumparna utbytas mot tappkranar, och detsamma borde vara fallet även vid sådana mindre anläggningar, vilka valde att anskaffa hydroforanläggning eller annan motordriven uppfodringsanordning och vilka i sådant fall borde kunna erhålla kontantbidrag med ett belopp, som motsvarade kostnaden för de inbesparade handpumparna, samt eventuellt dessutom ha möjlighet att erhålla lån för anskaffningen av hydrofor eller motorpump.

Egnahemsstyrelsens förut omnämnda utredning beräknade materialkostnaderna för *småanläggningar för enstaka lägenheter*, exklusive pumpar, till i genomsnitt 205 kronor per anläggning. Kalkylerna utgingo från en något lägre prisnivå än den nu rådande men torde i gengäld ha avsett kostnader för decentraliserad upphandling av materialet, varför siffran alltjämt torde giva ungefärligt begrepp om kostnaden per anläggning, vilket f. ö. företagna kontrollkalkyler synas bekräfta. Medräknas kostnaden för en å två handpumpar kan genomsnittskostnaden per anläggning beräknas komma att stiga till omkring 250 kronor.

För något större anläggningar gemensamma för 2—7 lägenheter, beräknade egnahemsstyrelsen samtidigt den genomsnittliga materialkostnaden till omkring 360 kronor.

För att endast ge ett begrepp om storleksordningen av totalkostnaden för beviljandet av här ifrågasatta grundbidrag skall slutligen nämnas, att egnahemsstyrelsen uppskattade sammanlagda antalet lägenheter på landsbygden, i vilka vattenledning borde anordnas »eller, där detta av olika skäl icke är möjligt, befintlig brunn förbättras eller ny brunn utföras», till omkring 470 000 lägenheter.

Oavsett att de anförda siffrorna endast torde giva en grov uppfattning om de kostnadssummor, det är fråga om, står det klart, att ett genomförande av en förbättringsverksamhet i här skisserad omfattning och utformning måste komma att draga betydande kostnader. Delvis men endast delvis kommer kostnadernas storlek att påverkas av den här ifrågasatta utvidgningen av verksamhetens omfattning. Till en del kommer den därav föranledda kostnadsökningen som ovan anförts att uppvägas av besparingar på annat håll. Den kommer vidare till en del att uppvägas av vinsten på den centraliserade materialupphandlingen. Och den låter sig enligt vår uppfattning framför allt försvaras genom de möjligheter den skisserade

utvidgade förbättringsverksamheten ger att från början planlägga och utforma verksamheten på ett tekniskt och ekonomiskt rationellt sätt. Därtill kommer slutligen, att, i den mån det allmännas utgifter för ifrågavarande ändamål i första hand betraktas som utgifter för att trygga en viss, erforderlig omfattning av sysselsättningen och investeringsverksamheten efter kriget, en ökning av statsutgifterna för dessa speciella uppgifter rimligen bör kunna leda till en motsvarande minskning av de offentliga investeringarna på andra områden. Ur konjunkturpolitiska och än mindre ur socialpolitiska synpunkter lär knappast något kunna invändas mot en sådan förskjutning mellan posterna i statens investeringsplaner.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts i proposition nr 281 upptagna förslag att till bidrag till vatten- och avloppsledning för budgetåret 1944/45 bevilja dels å allmän beredskapsstat II 3 000 000 kronor och dels å allmän beredskapsstat III 17 000 000 kronor,

men att riksdagen samtidigt i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning angående en utvidgning och förenkling av den ifrågavarande förbättringsverksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med de linjer, som ovan angivits.

Stockholm i juni 1944.

Torsten Nilsson.

Ivar Jansson,
Kalix.

Gustaf Nilsson,
Kristinehamn.

Erik Severin,
Gävle.

Sigfrid Jonsson,
Alsen.

Einar Jonsson,
Skutskär.

Erik Brandt.

Sigrid Ekendahl.

John Ericsson.

Rolf Edberg.